

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ЕКСПОРТУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

М. І. МОСТОВ'ЯК, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (доктор філософії)

Уманський національний університет садівництва

В статті здійснено дослідження останніх тенденцій розвитку експорту продукції агропродовольчого сектору та виокремлено основні проблеми, що визначають вектори його подальшої трансформації. Проведено аналіз рівня експортоорієнтованості виробництва агропродовольчої продукції, товарної та регіональної структури експорту. Відслідковано динаміку основних показників, що характеризують ситуацію в досліджуваній сфері; виокремлено причини, що здійснюють найбільший вплив та визначають характер і напрями розвитку агропродовольчого експорту.

Ключові слова: експорт, агропродовольча продукція, рівень експортоорієнтованості, товарна структура експорту, регіональна структура експорту, агропродовольчий сектор.

Постановка проблеми. Експорт української агропродовольчої продукції відіграє значну роль у розвитку національної економіки та формуванні позитивного зовнішньоторговельного балансу країни. Сучасні тенденції у цій сфері відображають ключові напрями та характеристики агропродовольчого сектору, який має велике значення для економіки України, сприяючи забезпеченню національної продовольчої безпеки. Повномасштабна агресія, розпочата російською федерацією 24 лютого 2022 р., кардинально вплинула на розвиток агропродовольчої галузі. Основними негативними наслідками є руйнація, окупація та втрата значної частини виробничих потужностей, розрив логістичних маршрутів, втрата частини традиційних ринків збуту, тощо. Така ситуація актуалізує дослідження тенденцій експорту агропродовольчої продукції в Україні у контексті сучасної економічної, політичної та соціальної ситуації. Це сприятиме розумінню поточного стану галузі, ідентифікації проблемних питань та виявленню можливостей для подальшого розвитку.

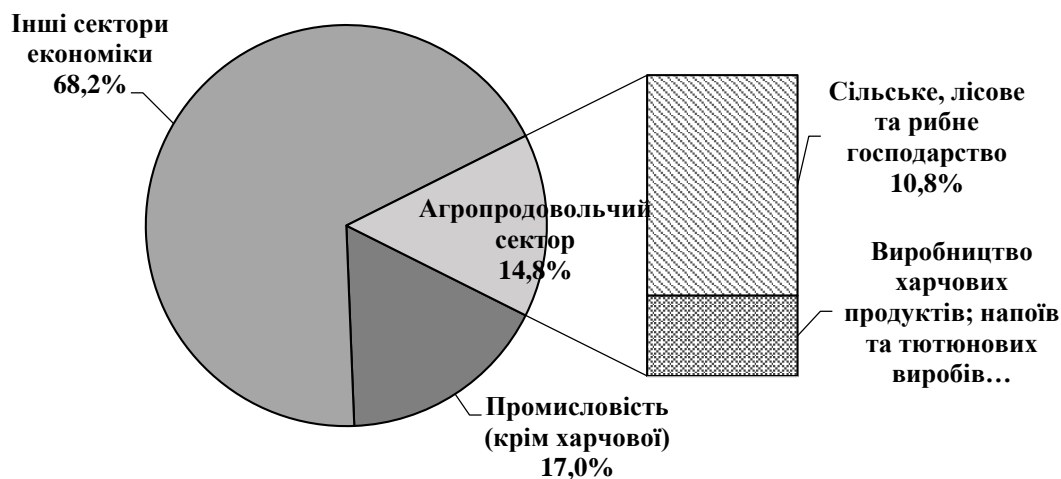
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у вивчення агропродовольчого сектору України здійснили Шубравська О. В. [1], Пугачов М. І., Болдирєва Л. М. [2]. Тематику експорту продукції агропродовольчого сектору України досить глибоко досліджено в роботах Осташко Т. О. [3], Пугачова М. І. [4], Бокій О. В. [5]. Розвиток агропродовольчого експорту в умовах російської агресії проаналізовано у дослідженнях таких науковців, як Ткачук Г., Бурачек І., Бужимська К., Біляк Т. [6], Березюк С., Гонтарук Я., Ясінська Б. [7]. Проте, нові обставини вимагають продовження

дослідження агропродовольчого сектору з метою аналізу останніх тенденцій трансформації зовнішньої торгівлі в умовах воєнного стану.

Мета статті – вивчення поточного стану та узагальнення сучасних тенденцій і проблем агропродовольчого експорту України.

Методика досліджень. Методологічною та теоретичною основами дослідження є основні постулати економічної теорії, наукові праці вітчизняних та іноземних вчених із проблем розвитку агропродовольчого виробництва та експорту. У процесі дослідження використовувалися такі методи: емпіричний, рядів динаміки, графічний, абстрактно-логічний тощо.

Результати досліджень. Агропродовольчий сектор до початку повномасштабного вторгнення росії забезпечував 14,8 % валової доданої вартості України; за обсягом реалізованої продукції займав 12,3 %, а за кількістю найманих працівників – 9,6 %. Це свідчить, що продуктивність праці в секторі більш як в 1,3 рази вища, ніж в інших секторах економіки України (рис. 1).

Рис. 1. Структура валової доданої вартості в Україні в 2020 р., %

Джерело: побудовано автором за даними [8]

Сектору притаманний високий рівень експортоорієнтованості виробництва – в 2021 р. частка експорту у виробництві склала 43 %, що на 5 відсоткових пунктів менше показника 2017 р. (табл. 1).

Табл. 1. Частка експорту у виробництві агропродовольчої продукції в Україні в 2017-2021 рр., %

Товарна група	2017	2018	2019	2020	2021	Приріст, в.п.
Сільськогосподарська продукція	57	54	62	55	47	-10
Харчова продукція	42	41	39	41	40	-2
Всього	48	47	50	47	43	-5

Джерело: розраховано автором за даними [9, 10]

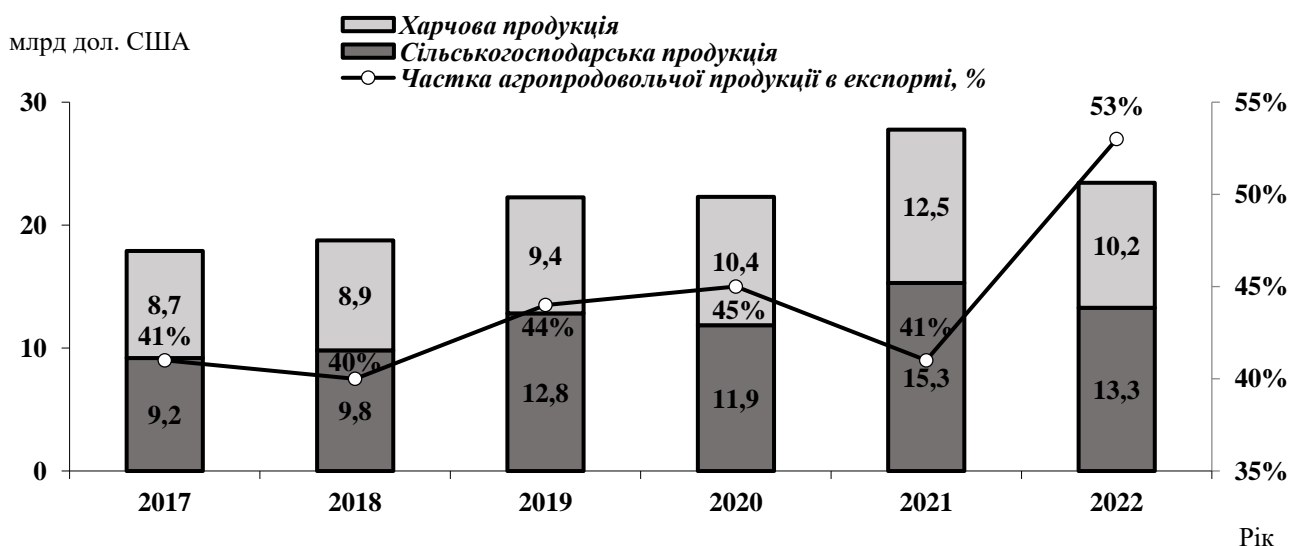
Основна причина зазначених змін – суттєве скорочення вагомості експорту у виробництві сільськогосподарської продукції (-10 відсоткових пунктів);

водночас вагомість експорту у виробництві харчової продукції була відносно стабільною (39–42 % обсягів виробництва). Зазначені зміни опосередковано свідчать про зростання обсягів переробки сільськогосподарської сировини в Україні в готову харчову продукцію.

Впродовж останніх років зростає роль агропродовольчого сектору в експорті – за результатами 2021 р. з України було експортовано продукції на рекордні 27,8 млрд дол. США, що на 56 % більше показника 2017 р. При цьому, основні обсяги приросту забезпечили поставки сировинної сільськогосподарської продукції (+6,1 млрд дол. США або 67 %), тоді як приріст харчової продукції склав 44 % (або +3,8 млрд дол. США). Зростання експорту було обумовлено, головним чином, ростом експортних цін (+45 % в 2017–2021 рр.), оскільки приріст фізичних обсягів експорту був незначний (+8 %). Експорт харчової продукції збільшився за рахунок зростання цін (здебільшого на олію), адже в кількісному виразі експорт зменшився.

В 2022 р. внаслідок російської агресії обсяги українського експорту агропродовольчої продукції скоротилися на 16 % – до 23,4 млрд дол. США, головним чином через блокування морських портів. При цьому, зниження поставок відбулося як в сегменті сільськогосподарської продукції (-2,0 млрд дол. США або -13 %), так і харчової продукції (-2,3 млрд дол. США або -18 %).

Частка агропродовольчої продукції в експорті у загальному обсязі товарного експорту країни в 2017–2021 рр. складала 41–45 %, а в 2022 р. зросла до 53% у зв'язку із порівняно меншими темпами падіння експорту агропродовольчих товарів (-16 %) порівняно з іншими видами продукції (-49 %) (табл. 2, рис. 2).

Рис. 2. Динаміка показників українського експорту агропродовольчої продукції в 2017-2022 рр., млрд дол. США

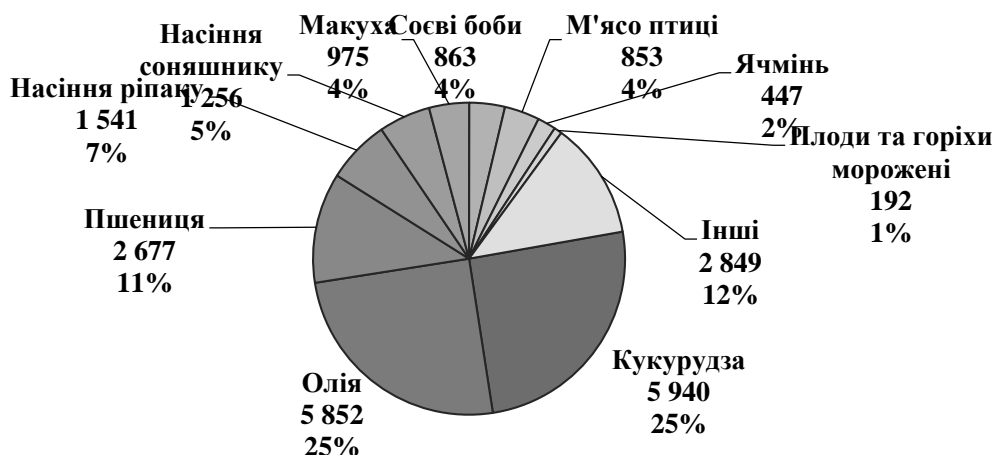
Джерело: розраховано автором за даними [10, 11]

Табл. 2. Динаміка українського експорту агропродовольчої продукції в 2017-2022 рр.

Показник	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Приріст, %	
							2017-2021	2021-2022
Вартість, млн дол. США								
Сільськогосподарська продукція	9 125	9 764	12 782	11 815	15 290	13 279	68	-13
Харчова продукція	8 686	8 909	9 412	10 404	12 466	10 165	44	-18
Всього експорт агропродовольчої продукції	17 811	18 673	22 194	22 219	27 756	23 444	56	-16
Всього експорт	43 346	47 432	50 178	49 325	68 238	44 172	57	-35
Частка агропродовольчої продукції в експорті	41	39	44	45	41	53	–	–
Вага, тис. тонн								
Сільськогосподарська продукція	48 853	48 225	65 278	57 288	55 621	47 060	14	-15
Харчова продукція	15 362	14 757	16 306	16 885	13 623	10 745	-11	-21
Всього	64 215	62 982	81 584	74 172	69 244	57 804	8	-17
Ціна, дол. США/тонну								
Сільськогосподарська продукція	187	202	196	206	275	282	47	3
Харчова продукція	565	604	577	616	915	946	62	3
Всього	277	296	272	300	401	406	45	1

Джерело: розраховано автором за даними [10, 11]

Товарна структура експорту свідчить, що він є висококонцентрованим – на 6 найбільших товарних позицій припадає майже 78% обсягів, а саме: кукурудза (5,9 млрд дол. США), олія (5,9 млрд дол. США), пшениця (2,7 млрд дол. США), ріпак (1,5 млрд дол. США), соняшник (1,3 млрд дол. США) та макуха (майже 1,0 млрд дол. США) (рис. 3).

Рис. 3. Товарна структура українського експорту агропродовольчої продукції в 2022 р., млн дол. США, %

Джерело: розраховано автором за даними [10, 11]

Впродовж 2017–2021 рр. абсолютна більшість (понад 80 %) товарних позицій агропродовольчого експорту демонструвала зростання (за винятком цукру, соєвих бобів та окремих незначущих товарних позицій). При цьому, найвищі обсяги приросту експорту припали на найбільші за обсягом товарні позиції, які здебільшого представлені сировинними товарами: кукурудза (+2,9 млрд дол. США), олія (+2,4 млрд дол. США), пшениця (+2,3 млрд дол. США), ріпак (+0,8 млрд дол. США), макуха (+0,6 млрд дол. США) і ячмінь (+0,6 млрд дол. США) (рис. 4).

Рис. 4. Приріст українського експорту агропродовольчої продукції в 2017-2021 рр. у розрізі найбільших товарних позицій, млн дол. США

Джерело: розраховано автором за даними [10, 11]

В 2022 р. під впливом російської агресії відбулися суттєві зміни в товарній структурі експорту. Зокрема, внаслідок втрати виробничих потужностей та логістичних шляхів суттєво скоротився експорт продуктів переробки олійних культур: олії (-1 053 млн дол. США) та макухи (-561 млн дол. США). Натомість різко збільшився експорт олійних: насіння соняшнику (+1 217 млн дол. США) та соєвих бобів (+257 млн дол. США). Окремо слід відзначити зростання обсягів експорту м'яса птиці (+137 млн дол. США), цукру (+126 млн дол. США) та плодових та овочевих соків (+77 млн дол. США), що проілюстровано на рис. 5 та відображено в таблиці 3.

Рис. 5. Приріст українського експорту агропродовольчої продукції в 2022 р. у розрізі найбільших товарних позицій, млн дол. США

Джерело: розраховано автором за даними [10, 11]

Табл. 3. Український експорт агропродовольчої продукції в 2017-2022 рр. у розрізі найбільших товарних позицій

Товарна позиція	2017	2021	2022	Приріст, млн. дол. США	
				2021 / 2017	2022 / 2021
Кукурудза	2 989	5 893	5 940	2 904	47
Олія	4 479	6 906	5 852	2 426	-1 053
Пшениця	2 760	5 075	2 677	2 315	-2 398
Насіння ріпаку	882	1 691	1 541	809	-150
Насіння соняшнику	30	39	1 256	9	1 217
Макуха	913	1 535	975	623	-561
Соеві боби	1 060	606	863	-454	257
М'ясо птиці	390	716	853	327	137
Ячмінь	711	1 275	447	565	-829
Плоди та горіхи, морожені	61	216	192	155	-24
Соки з плодів або овочеві	86	98	175	12	77
Хлібобулочні вироби, рисовий папір	139	255	152	115	-103
Шоколад	152	188	143	36	-45
Цукор	280	14	139	-266	126
Кондвироби з цукру без вмісту какао	113	203	139	90	-65
Мед натуральний	134	143	137	10	-7
Сигари, сигарилли та сигарети, цигарки	294	335	113	41	-222
Молоко та вершки, згущені	81	57	90	-23	33
Масло вершкове	130	52	82	-78	29
Інші горіхи	101	115	80	14	-35
Казеїн, казеїнати та інші похідні казеїнів	40	47	80	7	33
Овочі бобові сушені	149	143	75	-6	-67
М'ясо великої рогатої худоби, морожене	86	115	69	29	-46
Спирт етиловий, спиртні напої	90	88	67	-2	-21
Крохмалі; інулін	19	40	57	21	17
Води, з доданням цукру чи інших підсолоджувальних або ароматизувальних речовин	42	133	56	91	-77
Маргарин	86	87	52	1	-35
Екстракти солодові; готові харчові продукти без/з какао	116	75	51	-41	-24
Інше	1 402	1 615	1 090	213	-524
Всього	17 811	27 756	23 444	9 944	-4 312

Джерело: розраховано автором за даними [10, 11]

Значною мірою такі тенденції обумовлені наданням ЄС додаткових торгових преференцій для українських виробників. Аналіз географічної

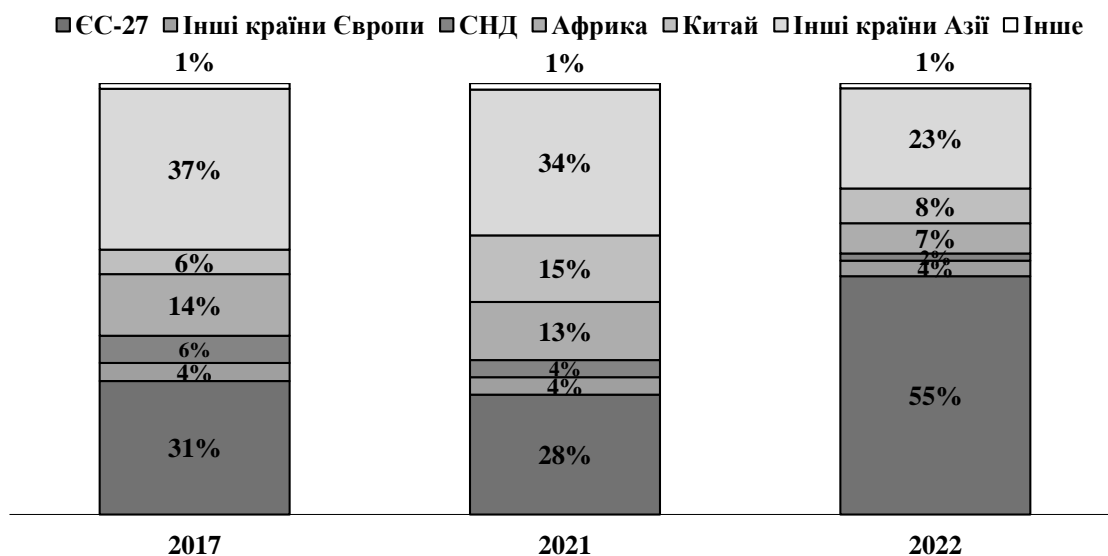
структури експорту української агропродовольчої продукції в 2017–2021 рр. свідчить про його нарощування на всі регіональні ринки за винятком країн СНД, найбільше до Китаю (в 4,2 рази) та країн Америки (в 2,3 рази). Спостерігалось посилення ролі Китаю (питома вага збільшилася на 9,7 відсоткових пункти) та країн Америки (+0,3 відсоткових пункти) за рахунок зниження вагомості інших країн Азії (-3,5 відсоткових пункти), країн ЄС-27 (-3,2 відсоткових пункти) та країн СНД (-2,3 відсоткових пункти) (табл. 4).

Табл. 4. Регіональна структура українського експорту агропродовольчої продукції в 2017-2022 рр.

Регіон	2017	2021	2022	Приріст	
				2021 / 2017	2022 / 2021
Вартість, млн дол. США					
ЄС-27	5 515	7 712	12 949	2 197	5 237
Інші країни Європи	742	1 125	851	384	-274
СНД	1 124	1 101	388	-23	-713
Америка	129	296	225	166	-71
Африка	2 543	3 741	1 644	1 198	-2 098
Китай	1 016	4 284	1 887	3 268	-2 397
Інші країни Азії	6 639	9 385	5 452	2 746	-3 932
Інші регіони	104	113	49	8	-63
Всього	17 811	27 756	23 444	9 944	-4 312
Частка, %					
ЄС-27	31,0	27,8	55,2	-3,2 в.п.	27,4 в.п.
Інші країни Європи	4,2	4,1	3,6	-0,1 в.п.	-0,4 в.п.
СНД	6,3	4,0	1,7	-2,3 в.п.	-2,3 в.п.
Америка	0,7	1,1	1,0	0,3 в.п.	-0,1 в.п.
Африка	14,3	13,5	7,0	-0,8 в.п.	-6,5 в.п.
Китай	5,7	15,4	8,0	9,7 в.п.	-7,4 в.п.
Інші країни Азії	37,3	33,8	23,3	-3,5 в.п.	-10,6 в.п.
Інші регіони	0,6	0,4	0,2	-0,2 в.п.	-0,2 в.п.
Всього	100	100	100	-	-

Джерело: розраховано автором за даними [10, 11]

В 2022 р. внаслідок російської агресії, блокування традиційних логістичних шляхів відбулася різка переорієнтація українського експорту агропродовольчої продукції. Зокрема, обсяг постачання в країни ЄС збільшився на 5,2 млрд дол. США, тоді як у всі інші регіони – скоротився (сумарно на 9,5 млрд дол. США). Як наслідок, вагомість країн ЄС в експорті зросла до 55,2 % (рис. 6).

Рис. 6. Регіональна структура українського експорту агропродовольчої продукції в 2017-2022 рр., %

Висновки. Проведений аналіз дає змогу зробити певні висновки.

1) Агропродовольчий сектор України є одним із ключових в економіці, забезпечуючи значну частку валової доданої вартості України, та демонструє порівняно вищий рівень ефективності (продуктивність праці в секторі більш як в 1,4 рази вища, ніж в інших секторах економіки України).

2) Сектору притаманний високий рівень експортоорієнтованості виробництва, причому до початку повномасштабного військового вторгнення до України окреслювались позитивні тенденції щодо зростання обсягів переробки сільськогосподарської сировини в Україні в готову харчову продукцію. Однак після отримання рекордного довоєнного рівня експорту обсяги українського експорту внаслідок російської агресії значною мірою скоротилися, головним чином, через блокування морських портів. У відносному вимірі частка агропродовольчої продукції у загальному обсязі товарного експорту країни зросла у зв'язку із порівняно меншими темпами падіння експорту агропродовольчих товарів порівняно з іншою продукцією.

3) Дослідження товарної структури експорту засвідчило, що він є висококонцентрованим – на 6 найбільших товарних позицій припадає майже 78 % обсягів, а саме: кукурудза, олія, пшениця, ріпак, соняшник та макуха. Абсолютна більшість товарних позицій агропродовольчого експорту демонструвала зростання (за винятком цукру, соєвих бобів та окремих незначущих товарних позицій), однак в результаті впливу російської агресії відбулися суттєві зміни в товарній структурі експорту. Зокрема, внаслідок втрати виробничих потужностей та логістичних шляхів суттєво скоротився експорт продуктів переробки олійних культур: олії та макухи. Натомість різко збільшилось постачання на іноземні ринки олійних: насіння соняшнику та соєвих бобів.

4) Україна наростила експорт на всі регіональні ринки, за винятком країн СНД. В регіональній структурі експорту агропродовольчої продукції з України

спостерігалось посилення ролі Китаю та країн Америки за рахунок зниження вагомості інших країн: Азії, країн ЄС та СНД. В результаті російського військового вторгнення, що спричинило блокування традиційних логістичних шляхів, відбулася різка переорієнтація українського експорту агропродовольчої продукції: поставки в країни ЄС збільшилися за рахунок скорочення у всі інші регіони (як наслідок, вагомість країн ЄС в експорті зросла).

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є вивчення альтернативних шляхів транспортування українських експортних поставок агропродовольчої продукції з позиції можливої переорієнтації логістичних шляхів та розширення ринків збуту, а також дослідження напрямів покращення становища України на міжнародному ринку.

Література:

1. Шубравська О. В. Розвиток агропродовольчого виробництва України: завдання і виклики. *Економіка АПК*. 2016. № 4. С. 5–12.
2. Пугачов М. І., Болдирева Л. М. Агропродовольчий сектор: економічний дискурс. *Економіка АПК*. 2016. № 11. С. 15–19.
3. Осташко Т. О. Експорт агропродовольчих товарів у ЄС: перспективи і завдання. *Економіка і прогнозування*. 2016. № 1. С. 83–94.
4. Пугачов М. І. Розвиток зовнішньої торгівлі агропродовольчими товарами. *Економіка АПК*. 2019. № 3. С. 6–13.
5. Бокій О. В. Розвиток експорту агропродовольчої продукції в Україні. *Продовольчі ресурси*. 2021. Т. 9. № 16. С. 237–252.
6. Ткачук Г., Бурачек І., Бужимська К., Біляк Т. Місце України в глобальному агропродовольчому просторі, сучасний стан та тенденції розвитку. *Věda a perspektivy*. 2023. № 3. С. 111–124.
7. Березюк С., Гонтарук Я., Ясінська Б. Забезпечення продовольчої безпеки держави в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск № 47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-44>.
8. Таблиця «витрати-випуск» за 2020 рік (в основних цінах). URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/vvp/kvartal_new/tvv_oc/vitr_vip_os20xl.UE.xlsx (дата звернення: 19.04.2023)
9. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2010-2021). URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/pssg/orpsg_ek_2010_2021_ue.xlsx (дата звернення: 19.04.2023).
10. Зовнішня торгівля окремими видами товарів за країнами світу за 2017-2022 рр. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/zd/e_iovt/arh_iovt2022.htm (дата звернення: 19.04.2023).
11. Статистика та реєстри Державної митної служби України за 12 міс. 2022 р. URL: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri#statistika> (дата звернення: 19.04.2023).

References:

1. Shubravskaya, O. V. (2016). Development of agro-food production in Ukraine: tasks and challenges. *Economy of agro-industrial complex*, no. 4, pp. 5–12 (in Ukrainian).

2. Pugachev, M. I., Boldyreva, L. M. (2016). Agri-food sector: economic discourse. *Economy of agro-industrial complex*, no. 11, pp. 15–19 (in Ukrainian).
3. Ostashko, T. O. (2016). Export of agro-food products to the EU: prospects and tasks. *Economics and forecasting*, no. 1, pp. 83–94 (in Ukrainian).
4. Pugachev, M. I. (2019). Development of foreign trade in agro-food products. *Economy of agro-industrial complex*, no. 3, pp. 6–13 (in Ukrainian).
5. Bokii, O. V. (2021). Development of export of agro-food products in Ukraine. *Food resources*, vol. 9, no. 16, pp. 237–252 (in Ukrainian).
6. Tkachuk, G., Burachek, I., Buzymska, K., Bilyak, T. (2023). The place of Ukraine in the global agro-food space, current state and development trends. *Science and perspective*, no. 3, pp. 111–124 (in Ukrainian).
7. Berezyuk, S., Hontaruk, Ya. & Yasinska, B. (2023). Ensuring the food security of the state in the conditions of martial law. *Economy and society*, 2023, Iss. 47. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-44>. (in Ukrainian).
8. Table "expenditure-output" for 2020 (in basic prices). Available at https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/vvp/kvartal_new/tvv_oc/vitr_vip_o_s20xl.UE.xlsx (Accessed April 19, 2023) (in Ukrainian).
9. Volume of sold products (goods, services) of economic entities by types of economic activity (2010-2021). Available at https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/pssg/orpsg_ek_2010_2021_ue.xlsx (Accessed April 19, 2023) (in Ukrainian).
10. Foreign trade of certain types of goods by countries of the world for 2017-2022 Available at https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/zd/e_iovt/arh_iovt2022.htm (Accessed April 19, 2023) (in Ukrainian).
11. Statistics and registers of the State Customs Service of Ukraine for 12 months. 2022. Available at <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri#statistika> (Accessed April 19, 2023) (in Ukrainian).

Annotation

Mostovyak M. I.

State and Problems of Agriculture Export Products in Ukraine

The agro-food sector is of great importance for Ukraine, contributing to the provision of national food security and the formation of GDP. Analysis of trends in the development of the export of Ukrainian agri-food products to the understanding of the state of development and the determination of factors affecting this economy. The article is devoted to the study of the current state of export of agro-food products in Ukraine and identification problems affecting its development. The main export trends are considered, the main problems are identified, and the factors limiting the growth of the export potential of the agro-industrial sector in the country are analyzed. In the article, general scientific and special methods are used to obtain a complex detection of the problems of export of agro-food products: empirical, series of dynamics, graphic, abstract-logical and others.

An analysis of the export-orientation of agro-food production was conducted, the results of which established a high level of export-orientation. The growth of the role of the agro-food sector in the total volume of exports was revealed, which is mainly due to the increase in the price of products. The study of the commodity structure of the export of agro-food products proved that it is highly concentrated. The largest

volumes of simple exports fell on commodity positions, which are mostly represented by raw materials. The study of the regional structure of the export of agro-food products testified to the tendency of its increase in almost all regional markets.

It has been established that as a result of Russian aggression, there have been significant changes in the volumes, commodity and regional structure of Ukrainian agro-food exports. Volumes of Ukrainian exports have significantly decreased, mainly due to the blocking of seaports; increased importance in the export of the EU country.

Prospects for further research can be the study of the reorientation of logistics routes and the expansion of sales markets, as well as directions for improving Ukraine's position in the main world regional markets.

Key words: export, agro-food products, level of export orientation, commodity structure of export, regional structure of export, agro-food sector.

УДК: 349.3

DOI: 10.32782/2415-8240-2023-102-2-82-91

СИСТЕМА ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Н. В. БОНДАРЕНКО, кандидат економічних наук

Ю. В. УЛЯНИЧ, кандидат економічних наук

Т. А. ДЕРКАЧ, кандидат економічних наук

Н. В. АНДРУСІШИНА, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Уманський національний університет садівництва

Стаття присвячена системі пенсійного забезпечення в Україні і основним проблемам, які в ній існують. Розглянуто можливі напрями покращення та розвитку системи, включаючи фінансову стійкість, зменшення розбіжностей у розмірах пенсій, раціональне встановлення пенсійного віку, розширення пенсійного покриття, ефективне управління та підвищення фінансової грамотності громадян. Висвітлено обставини, що призвели до неуспішного впровадження накопичувальної системи і описує параметричні зміни, що були введені до солідарної пенсійної системи. Загалом, стаття підкреслює важливість забезпечення стійкості пенсійного страхування в Україні та необхідність реформ для поліпшення соціального забезпечення пенсіонерів.

Ключові слова: соціальне забезпечення; пенсійне страхування, пенсійне забезпечення; пенсійна реформа; соціальні послуги; межа бідності; мінімальний економічний добробут.

Постановка проблеми. Діяльність системи пенсійного забезпечення є важливою та необхідною умовою розвитку багатьох сфер національної економіки. У зв'язку з кризою та існуючою солідарною пенсійною системою, рівень соціального забезпечення українських пенсіонерів був недостатньо високим. Проте, з початком повномасштабної агресії російської федерації проти